

la mirada
GUSTAU MUÑOZ

Malgrat les dificultats de tota mena, la traducció d'obres de pensament al català manté el pols. Ho demostren exemples recents com ara la publicació de llibres de Richard Sennett, Joep Leerssen, Enzo Traverso o Wolfgang Streeck.

Traduir pensament al català

Construir i habitar
RICHARD SENNETT

Arcàdia
2019
496 pàgines

Cada any es publiquen desenes, centenars, de llibres interessants en les llengües de més projecció, o de més producció, sobretot l'anglès, el francès, l'italià i l'alemany. En el terreny del pensament, de l'assaig i de les ciències socials, incloent-hi la història, el panorama és atapeït. Una cultura de dimensions reduïdes ha de mesurar bé què incorpora d'aquest cabal de publicacions. Ha de destriar i avaluar adequadament la conveniència, o no, de traduir aquest o aquell llibre. Una tasca àrdua per als editors, sens dubte. que de vegades —no sempre— l'encerten de ple.

Siga com vulga, el que en qualsevol cas s'hauria de traduir de manera sistemàtica, com a fons de cultura a l'abast, serien els clàssics del pensament i de les ciències socials, amb una bona tria també d'obres de referència en el camp de les ciències físiques i naturals. En català s'ha fet això, històricament, en col·leccions diverses —com ara Textos Filosòfics o Clàssics del Pensament Modern. Malauradament, l'ambició de cobrir aquest flanc de la traducció i edició de clàssics del pensament i de la ciència sembla que travessa actualment hores baixes. I tanmateix, és perceptible la necessitat d'una gran col·lecció de clàssics del pensament en català, capaç d'omplir els considerables buits existents.

Però més enllà d'aquesta mancança, i en termes generals, contra la comesa de traduir pensament contemporani al català —un cas ben diferent de la tra-

ducció de narrativa o de poesia— conspiren dues tendències: la capacitat creixent dels lectors especialitzats d'acudir directament als llibres en versió original —molt accessibles, a més, a través del comerç electrònic— i el declivi relatiu del format llibre com a instrument de transmissió de saber. La primera tendència és real, però no ens hauríem d'enganyar: molt minoritària. La segona seria força discutible, a la vista de la important producció bibliogràfica en els diferents camps del pensament i l'assaig en les llengües de més dinamisme i abast quantitatiu.

Josep Maria Castellet deia, una mica per provocar, que publicar assaig en català és com publicar poesia... Parlava per experiència, en part. Perquè hi ha una realitat de la qual no es pot fer abstracció. Un cert tipus de llibres són per definició molt minoritaris. No per això perd sentit publicar-los, evidentment. Ni des del punt de vista cultural ni, fins i tot, de la racionalitat econòmica, en molts casos. I de vegades alguns llibres en principi minoritaris fan un salt i s'imposen a un públic molt ampli, per les raons que siga. És una pauta bastant imprevisible, però recurrent. I qui l'encerta i l'endevina rep una recompensa generosa. Ara bé, sol ser l'excepció. Això a banda, la realitat indefugible té a veure amb els grans números. Si l'univers de referència és de 40 milions, un 0,001 % seria encara un contingent apreciable de 4.000 lectors potencials. Si l'univers de referència és de 10 milions,

teatre

Foguet ressenya 'Què passà amb Bette Davis i Joan Crawford?' al teatre Akadèmia

televisió

'Delhi crime', la nova sèrie de Netflix creada per Richie Mehta, vista per Toni de la Torre

música

Xavier Aliaga ens acosta a 'Crisàlide', el nou i flamant disc dels mallorquins Donallop

CENTRAL EUROPEAN FORUM

JOS ULJEE

LEANDRO MARTÍNEZ / COMUNICACION UNSAM

De la traïció

AVISHAI MARGALIT

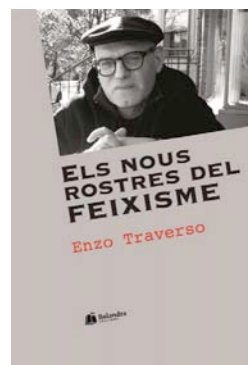
Arcàdia
2019
496 pàgines

El pensament nacional a Europa

JOEP LEERSSEN

Editorial Afers, 2019
490 pàgines

Els nous rostres del feixisme

ENZO TRAVERSO

Balandra Edicions, 2018
115 pàgines

la cosa canvia. Perquè en la hipòtesi del 0,001% hom podria comptar a tot estirar amb 1.000 lectors potencials. Encara així tindria sentit. Però normalment la quota es redueix encara més, a la meitat. I llavors tot esdevé problemàtic.

I, tanmateix, alguns exemples recents, d'aquests dies, indiquen o permeten pensar que la traducció al català de llibres de pensament i assaig —tot i les incerteses— manté el pols. L'editorial Arcàdia, per exemple, acaba de publicar un llibre cabdal del sociòleg Richard Sen-

nett, *Construir i habitar. Una ètica per a la ciutat*, una mena de summa del saber d'aquest pensador enllà de disciplines al voltant de la ciutat, l'urbanisme, i els seus diversos significats en relació amb els canvis socials, el *Zeitgeist* i la política. La reflexió sobre l'urbs construïda i la ciutat viscuda ens sol·licita, perquè se situa sovint —si bé es mira— al centre dels conflictes i les perplexitats contemporànies. Un llibre fonamental, ja ho he dit, traduït *just in time*. Arcàdia ha publicat recentment altres llibres de referència, com *De*

la traïció, d'Avishai Margalit —més actual impossible, perquè tracta sobre la traïció, l'alta traïció, el col·laboracionisme, la traïció a la pàtria, i així successivament— o l'imprescindible *Errata. Una vida a examen*, de George Steiner, que ha reeixit a recuperar (s'havia publicat el 1999). Són només un parell d'exemples. Per la seua banda, l'editorial Afers ha llançat el llibre del neerlandès Joep Leerssen *El pensament nacional a Europa. Una història cultural*. Es tracta d'un estudi de quasi 500 pàgines, subtil i erudit, llegidor,